

Határozatok végrehajtása határokon átívelő polgári és kereskedelmi ügyekben az Európai Unióban

Alapvetés

1. A bírósági végrehajtás közösségi szabályozásának fejlődése

1.1. A bírósági végrehajtás fogalma, fajtái, szakaszai

Magánjogi oldalról megközelítve a *bírósági végrehajtás* olyan viszonylag önálló, törvényileg szabályozott eljárás, amelyben állami, vagy meghatározott szempontból azzal azonosnak minősülő szerv, elsősorban vagyoni kényszer alkalmazása révén juttatja érvényre az állam által, a konkrét egyedi ügyben fennállóknak elismert és kikényszeríthető alanyi jogot.¹ Ezt az eljárást a legtöbb országban a peres eljárás részének tekintik és szabályait a Polgári perrendtartás kódexe tartalmazza (ld. Románia), míg más országokban a bírósági végrehajtás viszonylag önálló nemperes eljárás, sőt előfordul, hogy ezt az önállóságot az is kifejezi, hogy az eljárást külön törvény szabályozza (ld. Magyarország).

A legtöbb jogrendszer a bírósági végrehajtás szabályain belül szerkezetileg elkülönítve szabályozza a pénzkövetelés megfizetésére irányuló eljárást és a meghatározott cselekmény végrehajtását. Az is általánosan jellemző, hogy a külföldi határozat végrehajtására vonatkozó speciális szabályokat elkülönítve helyezi el a jogalkotó.

A végrehajtási eljárás alapvetően két fő szakaszra oszlik. Az első lépcső a végrehajtás elrendelése, a második a végrehajtás foganatosítása. A végrehajtás elrendelése során a bíróság arról dönt, hogy helye van-e a végrehajtásnak, működésbe léphet-e a legális állami kényszer a követelés realizálása érdekében. A végrehajtás foganatosítása során – ha pénzkövetelést érvényesítenek ezen az úton – az adós pénzügyi intézménynél kezelt vagyonát, munkabérét, egyéb járandóságát, ingóságait, ingatlanát vonják végrehajtás alá. Ezeket a vagyontárgyakat először lefoglalják, majd – ha szükséges – értékesítik. Értékesítésre értelemszerűen csak az ingóságok és ingatlanok esetében kerülhet sor. Végül a lefoglalt vagyontárgyak értékét – a végrehajtás költségeinek levonását követően – a fennálló követelés erejéig a jogosult részére kifizetik. A végrehajtás foganatosításának szakaszában a legtöbb feladat már a bírósági végrehajtókra hárul.

1.2. Az európai integráció és a bírósági végrehajtás

Az Európai Unióban az utóbbi évtizedben különösen fontos célkitűzéssé vált a bírósági határozatok szabad mozgásának² biztosítása. Ehhez elengedhetetlen a közösségi aktivitás, közösségi jogi normák alkotása a polgári eljárásjog, azon belül pedig a bírósági végrehajtás területén.

De miért is szükséges az Európai Unióban a közösségi aktivitás a bírósági végrehajtás területén? Íme néhány példa ami alátámasztja a közösségi szintű szabályozás szükségességét.

- Az Unió valamennyi jogalanya számára azonos jogvédelmet, azonos elbánást kell biztosítani, ami a végrehajtási eljárás területén is érvényesítendő.
- Az integráció előrehaladásával törvényszerűen nő a határokon átnyúló jogviták, bírósági ügyek száma.
- Az egységes belső piac működésére nézve igen káros lenne, ha az egyes tagállamokban alapvetően különböző módon és jelentősen eltérő hatékonysággal működne a végrehajtási eljárás.

¹ KAPA, Mátyás: Hitelezővédelem a bírósági végrehajtásban. Dialóg-Campus, Budapest, 2006., 30–31. old.

² Vö. WOPERA, Zsuzsa: Megjegyzések a polgári eljárásjogi harmonizáció szükségességéről és realitásáról. In: Európai Jog 2003/1. 19. old.

- d) Visszár eredményre vezethet, ha az Unió több tagállamában egyidejűleg tevékenységet folytató (pl. szolgáltatást nyújtó) gazdálkodó jogalany, a nem teljesítő adósával szemben a különböző tagállamokban eltérő jogi helyzetbe kerül.
- e) Szélsőséges esetben a végrehajtási eljárás során elszenvedett sérelmek ellehetleníthetők a jogi normák érvényesülésében bízó, de azokat kikényszeríteni képtelen jogosultat.
- f) Az Unión belül az árúk, a személyek, a szolgáltatások és a tőke szabad mozgása tágabb teret biztosít a rosszhiszemű kötelezettek (adósok) számára a végrehajtási eljárás alóli kibúvársra, így a hitelezőket az ilyen esetekkel szemben is fokozott védelemben kell részesíteni.

Az Európai Közösségek fő célkitűzése kezdetektől az egységes piac megteremtése volt. Az egységes piac hatékony működéséhez fontos, hogy az államhatárok ne állítsanak leküzdhetetlen akadályt a követelések érvényesítése, a bírósági határozatok végrehajtása elé. Már az európai integráció kezdeti szakaszában szükségesnek tűnt tehát az egyik tagállamban hozott határozat egyszerűsített elismerése és végrehajthatóvá nyilvánítása a többi tagállamban. A határozatok határokon átnyúló elismerése és végrehajthatóvá nyilvánítása terén az első jelentős lépés az 1968. évi *Brüsszeli Egyezmény* volt, amely a joghatóság kérdései mellett a polgári és kereskedelmi ügyekben hozott határozatok elismerését és végrehajthatóvá nyilvánítását is szabályozási körébe vonta. Később az Európai Közösségeken kívüli országok részéről is felmerült az igény, hogy a határozatok kölcsönös elismerését és végrehajtását lehetővé tévő egyezményt hozzanak létre az EK tagállamaival. Így született meg az 1988. évi *Luganói Egyezmény*, amelyet az EK valamint az EFTA tagállamai – köztük Svájc, Norvégia és Izland – írtak alá.

A polgári eljárásjog területén megvalósuló közösségi együttműködés körében az 1993. november 1-jén hatályba lépett Maastrichti Szerződés sem hozott jelentős változást. A Maastrichti Szerződés új területekre terjesztette ki az Unió hatáskörét, így létrejött az európai integráció új, három pilléren alapuló modellje. Az új Unió első pillérért, az ún. közösségi pillért az Európai Közösségek (EGK, ESZAK, Euratom) alkották. Ezen a területen a fókuszban a gazdasági integráció kérdései álltak, a cél a teljes gazdasági, pénzügyi és társadalmi integráció megvalósítása. Az első pillérbe tartozó ügyekben a közösségi együttműködési modell működik, ami azt jelenti, hogy a döntéshozatalban szupranacionális elvek érvényesülnek, a közösségi szervek járnak el. A Maastrichti Szerződés nyomán az EU második pillérét a kül- és biztonságpolitika, harmadik pillérét pedig a bel- és igazságügyi együttműködés alkotta. A második és harmadik pillér területén a tagállamok együttműködésükben felhasználják ugyan az Unió intézményrendszerét, de az együttműködés alapvetően kormányközi alapon működik, a hatáskörök zöme nem került át a szupranacionális intézményekhez. A határozatok elismerésének és végrehajtásának kérdése eredetileg a harmadik pillérbe, a bel- és igazságügyi együttműködés területére tartozott. A következő néhány esztendőben a határozatok elismerésének és végrehajtásának területén jelentős előrelépés nem történt.

Alapvető szemléletváltást az 1997-ben elfogadott és 1999-ben hatályba lépett *Amszterdami Szerződés* hozott az európai polgári eljárásjog területén.³ Az Amszterdami Szerződés felülvizsgálta a Maastrichti Szerződést, ennek keretében a polgári és kereskedelmi ügyek területén megvalósított igazságügyi együttműködés átkerült a harmadikból az első pillérbe. A jogirodalom⁴ e szerződés egyik legjelentősebb érdeként tartja számon, hogy a bel- és igazságügyi kérdésekben eddig még csak formálódó, és óvatosan megfogalmazott unió most konkrét tartalmat kapott, valamint célja is megfogalmazásra került.⁵ Másként fogalmazva az Amszterdami Szerződés szakított a korábbi gyakorlattal és már nem csak közvetett módon, általánosságban fogalmazta meg a jogharmonizáció szükségességét, hanem konkretizálta azt a polgári eljárásjog egyes kiemelt területeire, megteremtve ezzel a harmonizáció normatív alapját.⁶

3 RECHBERGER, Walter H.: Az európai polgári eljárásjog mai állapotáról. In: Miskolci Jogi Szemle 2008/1.

4 KECSKÉS, László: EU-jog és jogharmonizáció, HVG-ORAC, Budapest, 2003., 107. old.; HORVÁTH Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról. HVG-ORAC, Budapest, 2005, 568. old.; KENGYEL Miklós – HARSÁGI Viktória: Európai polgári eljárásjog., Osiris, Budapest, 2006., 36. old.

5 KECSKÉS, László: EU-jog és jogharmonizáció, HVG-ORAC, Budapest, 2003., 109. old.

6 KAPA, Máttyás: Európai jogharmonizáció a bírósági végrehajtás területén. In: A magyar polgári eljárásjog a kilencvenes években és az EU jogharmonizáció, (szerk.: PAPP Zsuzsanna), ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2003., 104. old. vö. WOPERA, Zsuzsa: Megjegyzések a polgári eljárásjogi harmonizáció szükségességéről és realitásáról. Európai Jog 2003/1. 18. old.

Eszerint az együttműködés legfontosabb tárgykörei a bírói és egyéb igazságszolgáltatási dokumentumok határon átnyúló kézbesítésének, a bizonyítás terén történő együttműködésnek, a polgári és a kereskedelmi ügyekben hozott határozatok elismerésének és végrehajtásának javítása és egyszerűsítése, a kollíziós normák és hatásköri (joghatósági) összeütközés területén a tagállami szabályok harmonizálása, a polgári perek gyors lefolyását gátló akadályok kiküszöbölése, szükség esetén a tagállamokban alkalmazandó polgári eljárásjogi szabályok közelítése.⁷ A Szerződés – több más tárgyköre mellett – a polgári és a kereskedelmi ügyekhez kötődő igazságügyi együttműködést is a harmadik pillérből az elsőbe, azaz közösségi hatáskörbe, helyezte át.⁸ Így ezen a területen is lehetővé vált a másodlagos közösségi jogforrások útján történő szabályozás.⁹ Az Amszterdami Szerződés tehát új irányt és lendületet adott a polgári eljárásjog területén történő jogharmonizációnak, ezt követően aktív jogalkotási tevékenység kezdődött meg a bírósági végrehajtáshoz kapcsolódóan is.

Az Európai Tanács 1998-ban elfogadott egy öt évre szóló programot az ún. „*Bécsi Cselekvési Tervet*” (Vienna Action Plan), amelynek egyik legfontosabb célkitűzése a bírósági határozatok és ítéletek kölcsönös elismerése elvének fejlesztése, valamint annak lehetővé tétele volt, hogy e határozatok az Európai Unió egész területén foganatosíthatók legyenek.¹⁰ Az Európai Tanács 1999-ben a *tamperei csúcstalálkozó*¹¹ célul tűzte ki az Európai Igazságügyi Térség, mint a szabadság, biztonság és a jog térségének létrehozását. A tamperei csúcstalálkozó alapján született eredményeket kívánta elmélyíteni az ún. Hágai program (Brüsszel, 2004. november 4–5.), illetőleg az ez alapján kidolgozott újabb öt éves cselekvési terv.¹² Időközben azonban lényegében egy paradigmaváltás is történt.¹³ Míg a tamperei csúcstól közvetlen célkitűzése „csupán” a polgári és kereskedelmi ügyekben a határokon átnyúló igazságügyi együttműködés megvalósítása volt, addig a Hágai program ezen már túlterjeszkedett és új, egységes, közösségi szintű eljárások létrehozását szorgalmazza, ez viszont már a nemzeti eljárások magas szintű harmonizálását is előrevetíti. Így az unió jogalkotása a polgári eljárásjog területén mára gyakorlatilag két, egymástól jól elkülöníthető irányban halad. Egyrészt vannak olyan rendeletek, amelyek a nemzeti szabályok szerint bonyolódó, azonban valamely okból a határokon átvélő eljárások speciális problémáit hivatottak kezelni (joghatóság, kézbesítés, bizonyítás, határozatok végrehajtása). Más rendeletek ezzel szemben eleve közösségi szabályok szerint bonyolódó, sui generis európai eljárásokat vezetnek be (európai fizetési meghagyásos eljárás, kis értékű követelések európai eljárása).

1.3. A határozatok elismerése és végrehajthatóvá nyilvánítása az Európai Unióban

A bírósági végrehajtás területén az Európai Unió legfontosabb szabályozási tárgyköre a határozatok elismerése és végrehajthatóvá nyilvánítása. Ez a probléma az egyszerű államközi kapcsolatokban is szabályozási kihívást jelent, nemhogy egy olyan, gazdasági alapokon felépülő, de a gazdasági célkitűzéseken messze túlmutató integrációs struktúra számára, amilyen az Európai Unió.

Önmagában sajátos problémákat vet fel a külföldi határozatok végrehajtása, amikor az adós teljesítési kötelezettségét az egyik állam hatóságai írják elő, azonban a kötelezettség realizálását egy másik államban kell kieszközölni. Ilyen eset állhat elő például akkor, amikor a kötelezettnek a határozatot meghozó szerv államától különböző másik államban van végrehajtás alá vonható vagyontárgya. A határokon átnyúló, nemzetközi elemmel rendelkező eljárások egyes kérdései feltétlenül normatív rendezést igényelnek. E körben az alapvető kérdés, hogy egy idegen autoritás által, eltérő jogi környezetben meghozott

7 EK Szerződés 65. cikk

8 KAPA, Máttyás: Az Európai jogharmonizáció a bírósági végrehajtás területén. In: A Magyar polgári eljárásjog a kilencvenes években és az Eu jogharmonizáció. (szerk.: PAPP, Zsuzsanna), ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2003., 104–105. old.

9 Az Európai Közösség jogalkotási hatáskörét az EK Szerződés 61. cikkének c) pontja biztosítja

10 http://ec.europa.eu/justice_home/key_issues/tampere/tampere_0704_hu.pdf, 2009. 03. 10.

11 Az Európai Tanács tamperei rendkívüli ülése, 1999. október 15-16-án.

12 Erről ld. bővebben http://ec.europa.eu/justice_home/news/information_dossiers/the_hague_prioritiesdochague_programme_hu.pdf, 2009. 03. 12.

13 SADLER, Astrid: Das Europäische Zivilprozessrecht – Wie viel Beschleunigung über den Europäischen Vollstreckungstitel und ihrer Grund. praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrecht, 2004., 5. old.

határozat, döntés miként ismerhető el és hajtható végre a határozatot hozó szerv államától különböző államban.

A külföldi határozat belföldön történő érvényesítése kapcsán el kell különíteni egymástól két – egymással összefüggő, mégsem azonos – mozzanatot: a határozat elismerését és végrehajthatóvá nyilvánítását. Az elismerés során az dől el, vajon egy külföldön meghozott határozat a belföldi jogrend szerint alkalmas-e arra, hogy a felek jogállapotát egymás irányában véglegesen eldöntse. Itt a jogforrások különféle feltételek fennállását írhatják elő, amely feltételek meglétét a belföldi szervek vizsgálják. Az elismerés történhet ipso iure, vagy megállapításra kerülhet külön eljárás keretében is.

Az elismert külföldi határozat belföldön történő érvényre juttatása az érdemi határozatok egyes fajtáinál eltérő úton történhet. A megállapító, a jogalakító és a marasztalás iránti keresetet érdemben elutasító határozatok esetében az elismerésen túl nem szükséges további lépés a jognak megfelelő állapot beállításához.¹⁴ A marasztalást előíró, önként nem teljesített ítéletek esetében azonban a határozat belföldi érvényre juttatásához állami kényszer szükséges. A határozat külföldön történő végrehajthatósága még elismerés esetén sem törvény erejénél fogva áll be, hanem „a végrehajtó állam bíróságának kifejezett, jogalakító aktsa, a végrehajthatóvá nyilvánítás révén.”¹⁵ A külföldi, marasztaló határozatok végrehajtása a gyakorlatban annyiban speciális, hogy a végrehajtást kérőnek az általános eljáráshoz képest egy megelőző lépést is meg kell tennie ahhoz, hogy a bírósági végrehajtás startmezejére léphessen. Ez a megelőző lépés a külföldi határozat végrehajthatóvá nyilvánítása. A végrehajthatóvá nyilvánítás a végrehajthatóságot konstitutív módon újra megalapítja.¹⁶ A legtöbb jogrendszerben a külföldi államban hozott határozat végrehajthatóvá nyilvánítására külön, ún. exequatur-eljárás keretében kerül sor.¹⁷ A külföldi határozat végrehajtására csak az exequatur-eljárás lefolytatását követően kerülhet sor, ez előfeltétele a végrehajtási eljárásba való belépésnek. A végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás lehet önálló peres¹⁸ vagy nem peres eljárás, illetve lehet a végrehajtási eljárás része, annak viszonylag önálló szakasza.¹⁹

A külföldi határozatok végrehajtása során a hitelező már rendelkezik egy – teljesítési kötelezettséget előíró – határozattal, amelyet egy idegen államban akar végrehajtatni. A végrehajtást kérő tehát már rendszerint túl van a jogvitát elbíráló eljáráson, okkal tarthat tehát igényt arra, hogy ne kelljen újból igazolnia követelése alaposágát, érdeke, hogy a javára szóló határozat gyors és egyszerű eljárás keretében, a belföldi határozatokkal azonos módon végrehajthatóvá váljék. Ezzel szemben az adós méltányos jogvédelmét is szem előtt kell tartani, hiszen külföldi határozat belföldön történő végrehajtása esetén a végrehajtást lefolytató államétól eltérő anyagi és eljárásjogi környezetben született döntés alapján lép működésbe ellene a „legális kényszer”.

A külföldi határozatok elismerését és végrehajthatóvá nyilvánítását az Európai Unió szabályozási körébe vonta, célul tűzve ki az exequatur-eljárás egyszerűsítését, illetve megszüntetését. Jelenleg ezt a kérdést három rendelet, a Tanács 2201/2003/EK rendelete, a Tanács 44/2001/EK rendelete, illetve az Európai Parlament és a Tanács 805/2004/EK rendelete szabályozza az Unión belül. A rendeletek hatálya Dánia kivételével valamennyi uniós tagállamra kiterjed. Ugyanakkor az Európai Közösség és a Dán Királyság között a 2005. október 19-én Brüsszelben aláírt, a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a bírósági határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló megállapodás értelmében a 44/2001/EK rendelet rendelkezései 2007. július 1-től alkalmazandók a Dán Királyság és az EK más tagállamai között.

14 Vö. BRÁVÁ CZ, Ottóné – SZŐ CS, Tibor: Jogviták határok nélkül. HVG-Orac, Budapest, 2003., 257. old.

15 BRÁVÁ CZ, Ottóné – SZŐ CS, Tibor: Jogviták határok nélkül. HVG-Orac, Budapest, 2003., 269. old.

16 Vö. GEIMER, Reinhold – SCHÜ TZE, Rolf: Europäisches Zivilverfahrenrecht. 2. Aufl. Beck, München, 2004., 611. old., illetve KENGYEL, Miklós – HARSÁ GI, Viktória: Európai polgári eljárásjog. Osiris, Budapest, 2006., 427. old.

17 Az egyes európai országokban alkalmazott exequatur-eljárásokra ld. SZŐ CS Tibor: Bírósági határozatok külföldön történő végrehajthatóvá nyilvánítása Európában, különös tekintettel a Luganoi Egyezményre. In: Magyar Jog 1997/4. szám, 238–240. old.

18 Németországban a külföldi határozat végrehajthatóvá nyilvánítása érdekében peres eljárást kell indítani (Vollstreckungsklage, magyarul: végrehajtási kereset) – ld. ZPO 722. §.

19 Utóbbira példa a magyar jog megoldása.

Meg kell említeni továbbá, hogy időközben az 1988-as *Luganoi Egyezményt* is továbbfejlesztették. A polgári és kereskedelmi ügyekben irányadó bírósági joghatóságról és a bírósági határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló új Luganoi Egyezményt – amely az 1988. szeptember 16-i Luganoi Egyezmény helyébe lép – 2007. október 30-án írta alá Európai Közösség valamint az Izlandi Köztársaság, a Norvég Királyság, a Svájci Államszövetség és a Dán Királyság. Tekintettel arra, hogy az Európai Bíróság 2006. február 7-én kiadott 1/03. sz. véleménye szerint az új Luganoi Egyezmény megkötése teljes mértékben a Közösség kizárólagos hatáskörébe tartozik, így a Közösség által megkötött egyezmény hatálya valamennyi részes tagállamra kiterjed. Az egyezmény megkötését a Tanács 2009/430/EK határozata 2008. november 27-én hagyta jóvá. Ez az egyezmény a 44/2001/EK rendelet legfontosabb vívmányait kiterjeszti az EK tagállamain kívül Izlandra, Norvégiára és Svájcra is.

1.4. A Tanács 2201/2003/EK rendelete

A Tanács 2003. november 27. napján kelt 2201/2003/EK rendelete a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról rendelkezik. Ez a rendelet a hatálya alá tartozó ügyekben egyszerűsíti a végrehajthatóvá nyilvánítási eljárást.

A rendeletet a házasság felbontásával, különválással, a házasság érvénytelenítésével valamint a szülői felelősség megállapításával, gyakorlásával, átruházásával, korlátozásával vagy megszüntetésével kapcsolatos polgári ügyekben kell alkalmazni. Szülői felelősséggel kapcsolatos ügyek különösen a felügyeleti joggal és kapcsolattartási joggal; a gyámsággal, gondnoksággal és hasonló intézményekkel; a gyermek személyének, illetve vagyonának gondozásával megbízott személyek vagy szervek kijelölésével; a gyermek nevelőszülőknél való elhelyezésével vagy intézményi gondozásba helyezésével; a gyermek vagyonának kezelésével, megóvásával vagy rendelkezésre bocsátásával kapcsolatban a gyermek védelmét célzó intézkedésekkel összefüggő ügyek. (1. cikk)

A rendelet szerint bármely tagállamban hozott határozatot a többi tagállamban külön eljárás nélkül elismerik (21. cikk). A határozatok elismerését kizáró okokat a 22–23. cikkek sorolják fel. A határozat érdemben semmilyen körülmények között sem vizsgálható felül (26. cikk). Az alaki követelményeknek megfelelően végrehajtható okiratként elkészített vagy nyilvántartásba vett és valamely tagállamban végrehajtható okirat, valamint a felek által megkötött, és a megkötése tagállamban végrehajtható egyezségeket, a határozatokkal azonos feltételekkel ismerik el és nyilvánítják végrehajthatónak. (46. cikk)

A mindkét fél közös gyermeke tekintetében a szülői felelősség gyakorlásáról valamely tagállamban hozott határozat, amely az adott tagállamban végrehajtható, és amelyet kézbesítettek, más tagállamban akkor kerül végrehajtásra, ha bármely érdekelt fél kérelmére ott végrehajthatóvá nyilvánították. Az Egyesült Királyság területén azonban ilyen határozatot akkor hajtanak végre, ha azt bármely érdekelt fél kérelmére végrehajtás céljából nyilvántartásba vették. (28. cikk)

A kérelem benyújtásával kapcsolatos eljárásra a végrehajtás szerinti tagállam joga alkalmazandó. (30. cikk) A kérelemmel megkeresett bíróság haladéktalanul határozatot hoz. Sem az a személy, aki ellen a végrehajtást kérték, sem a gyermek, az eljárásnak ebben a szakaszában a kérelemre semmiféle észrevételt nem tehet (31. cikk). A végrehajthatóvá nyilvánítás iránti kérelem tárgyában hozott határozat ellen bármely fél jogorvoslatot nyújthat be. A jogorvoslatot a peres eljárási szabályoknak megfelelően kell elbírálni. (33. cikk)

A láthatási jogokról rendelkező végrehajtható határozatra vonatkozó különleges előírásokat a rendelet 41. cikke, míg a gyermek visszavételéről rendelkező végrehajtható határozatra vonatkozó különleges előírásokat a rendelet 42. cikke tartalmazza.

1.5. A Tanács 44/2001/EK rendelete

A polgári és kereskedelmi ügyekben hozott határozatok végrehajthatóvá nyilvánítását jelenleg a Tanács 44/2001/EK rendelete szabályozza, amely az EU tagállamok egymás közötti viszonylatában jelentősen egyszerűsíti az exequatur-eljárást. A hivatkozott rendelet szerint az egyik tagállamban hozott végrehajtható határozatot más tagállamban akkor lehet végrehajtani, ha azt bármely érdekelt fél kérelmére ott

végrehajthatónak nyilvánították, vagy – az Egyesült Királyságban érvényesülő szabályok szerint – azt a bíróság nyilvántartásba veszi (38. cikk). Ugyanez irányadó a végrehajtás elrendelésére alapul szolgáló közokiratra, illetve perbeli egyezsége is (57–58. cikk). Az eljáró bíróság illetékességét az adós lakóhelye, ennek hiányában a lefoglalható vagyonának helye alapozza meg (39. cikk). A bíróság a kérelemről nemperes eljárásban, az adós meghallgatása nélkül, haladéktalanul határoz. A kérelem benyújtása nyomán a bíróság csak az alaki követelmények meglétét ellenőrzi, nem vizsgálja hivatalból a megtagadási okok fennállását sem (41. cikk). A végrehajthatóságot megállapító határozatot kézbesíteni kell az adósnak (42. cikk). Az adós alapvetően csak az eljárás ezen szakaszában, már a végrehajthatóság tárgyában hozott döntés megszületését követően értesül az ellene megindult eljárásról, védekezését is csak a jogorvoslati szakaszban adhatja elő. A megtagadási okok vizsgálatára is csak itt, az adós kifogása alapján kerülhet sor. A bíróságnak a végrehajthatósággal kapcsolatos döntése ellen mindkét fél jogorvoslattal élhet (43. cikk). Az a személy, aki ellen a végrehajtást kérték a határozat kézbesítésétől számított egy hónapon belül élhet jogorvoslattal. A határidő két hónap, ha az érintett lakóhelye az engedélyező államon kívül van. A jogorvoslati kérelmet kontradiktórius eljárásban, a perre irányadó szabályok szerint kell elbírálni. A kérelmet a bíróság a jogorvoslati szakaszban is csak akkor utasíthatja el, illetve csak akkor vonhatja vissza a végrehajthatóságot megállapító határozatot, ha a határozattal szemben az elismerést kizáró okok (34–35. cikk) állnak fenn. Ezek a kizáró okok a rendeletben némiképpen szűkebb körűek, mint a Luganói és a Brüsszeli egyezményben szereplők.²⁰ A külföldi határozat érdemben semmilyen körülmények között sem vizsgálható felül (45. cikk). A jogorvoslatot elbíráló, másodfokú határozattal szemben további – jogszabálysértésre alapítható – jogorvoslatnak van helye, ennek részletes szabályait az egyes tagállamok belső eljárási törvényei rendezik.²¹ A végrehajtást kérő érdekeit védi a rendelet számos egyéb rendelkezése, így különösen a származási országban, az alapeljárásban biztosított költség- és illetékkedvezménynek további biztosítása (50. cikk).

1.6. Az Európai Parlament és a Tanács 805/2004/EK rendelete

A polgári és kereskedelmi ügyek egy szűkebb körében további előrelépés történt az Unióban a külföldi határozatok végrehajtása terén. 2004. április 21-én született meg az Európai Parlament és a Tanács 805/2004/EK rendelete a nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okiratról.²²

Ez a rendelet továbbmegy a Tanács 44/2001/EK rendeletében foglalt szabályozáson és a tagállamok közötti viszonylatban – bizonyos körben – eltörli az exequatur-eljárást. E rendelet alkalmazásában – a Tanács 44/2001/EK rendeletéhez hasonlóan – nem vesz részt Dánia, így a rendelet hatálya Dánia kivételével terjed ki az EU összes tagállamára. Az Európai Parlament és a Tanács 805/2004/EK rendeletét alapvetően a polgári és kereskedelmi ügyekben kell alkalmazni, ugyanakkor hatálya nem terjed ki – többek között – a természetes személyek jogképességével, az örökléssel kapcsolatos kérdésekre, a fizetésképtelenségi eljárásra, illetve a választott-bírászkodásra.

Magyarázatra szorul az a megszorítás, amely szerint a hivatkozott rendelet csak bizonyos körben törli el az exequatur-eljárást. Egyrészt a rendelet hatálya alá kizárólag a pénzfizetésre irányuló követelések tartoznak.²³ Másrészt az Európai Parlament és a Tanács 805/2004/EK rendelete az ún. nem vitatott követelésekre nézve tartalmaz különleges szabályokat.

A rendelet a nem vitatott pénzkövetelésekre vonatkozóan létrehozta az európai végrehajtható okirat²⁴ intézményét. Az európai végrehajtható okirat arra szolgál, hogy ha az eredetileg eljáró államban ezzel az eszközzel elrendelik a végrehajtást, a végrehajtási eljárást a többi tagállamban is – bármilyen újabb közbenső eljárás lefolytatása nélkül – le lehet folytatni. A nem vitatott követelést tartalmazhatja

20 Vö. KORMOS, Erzsébet: A bírósági végrehajtás szabályozásának egységesítése az Európai Unión belül. In: Európai Jog 2003/2. 17–18. old.

21 BRÁVÁCZ, Ottóné – SZŐCS, Tibor: Jogviták határok nélkül. HVG-Orac, Budapest, 2003., 278. old.

22 www.europa.eu.int/smartapi/cgi.

23 Vö. 4. cikkely 2. bekezdés.

24 A rendelet angol szövege alapján: európai végrehajtási végzés, német szövege alapján: európai végrehajtási jogcím.

ítélet (határozat),²⁵ bírósági egyezség vagy egyéb közokirat, ezen dokumentumokhoz kapcsolható az európai végrehajtható okirat. A rendelet a nem vitatott követelésekre nézve a tagállamok egymás közötti viszonylatában eltérli az exequatur-eljárást. Az 5. cikkely kimondja, hogy amennyiben a határozat megszületésének helye szerinti államban a határozatot európai végrehajtható okirattal látják el, akkor azt a többi tagállamban is el kell ismerni és végre kell hajtani. Ilyen esetben a másik tagállamban nincs már jogi lehetőség az elismerés vitatására, és a végrehajtási eljárás lefolytatásához sincs szükség a végrehajthatóság újabb deklarálására. Mindez azt jelenti tehát, hogy az európai végrehajtható okirat révén az EU egyik tagállamában hozott határozat a másik tagállamban közvetlenül, bármely előzetes (exequatur) eljárás nélkül végrehajthatóvá válik.

A nem vitatott követelések európai végrehajtható okirattal történő ellátása terén némiképp eltérő szabályozás érvényesül aszerint, hogy milyen okból minősül a követelés nem vitatottnak. Abban az esetben, ha egy igény azért kerül a nem vitatott követelések kategóriájába mert az adós a követelést a bírósági eljárás során sosem vitatta, vagy mert az adós nem jelent meg a követeléssel kapcsolatos bírósági meghallgatáson (3. cikkely 1. bekezdés b) és c) pont), az európai végrehajtható okirat csak akkor bocsátható ki, ha a követelést elbíráló eredeti eljárás megfelel a rendelet III. fejezetében megfogalmazott alapvető kívánalmaknak (minimum standardoknak).

Tekintettel arra, hogy a fent említett két esetben a döntés vagy a követelés vitatásának hiányán vagy az eljárásban való aktív közreműködés elmulasztásán alapul, az adós védelme érdekében – figyelembe véve az Emberi Jogok Európai Unió Alapokmányának 47. cikkelyében foglalt tisztességes tárgyaláshoz való jog követelményeit is – rögzíteni kell a határozathoz vezető eljárás minimum követelményeit. Ezen minimum eljárási standardok célja, hogy az adós az eljárás során megfelelő tájékoztatást kapjon a bíróság lépéseiről, az eljárásban való aktív részvétele feltételeiről, valamint a részvétel elmulasztásának következményeiről; mindezt olyan módon, hogy kellően felkészülhessen a védekezésre. A minimum standardok meghatározására a tagállamok polgári eljárásjogi szabályainak különbözősége miatt van szükség.²⁶

A rendelet – abban az esetben, ha a marasztalás azon alapul, hogy az adós a követelést a bírósági eljárás során sosem vitatta, vagy azon, hogy az adós nem jelent meg a követeléssel kapcsolatos bírósági meghallgatáson – az európai végrehajtható okirat kibocsátásának előfeltételeként a kézbesítés és az adós tájékoztatása terén támaszt követelményeket a nemzeti eljárási szabályokkal szemben.

A minimum eljárási követelményeknek való megfelelés vizsgálata annak a bíróságnak a hatáskörébe tartozik, amelynél az európai végrehajtható okirat kibocsátását kérték. Abban az esetben, ha az európai végrehajtható okirat kibocsátásra kerül a minimum standardok fennállásának további vizsgálatára nem kerülhet sor a többi tagállamban sem.

A fent leírt szabályokat – néhány kivételtől eltekintve²⁷ – alkalmazni kell abban az esetben is, ha a nem vitatott követelést bírósági egyezség vagy közokirat tartalmazza, és az európai végrehajtható okirat kibocsátását ezen dokumentumok alapján kérik.

Az Európai Parlament és a Tanács 805/2004/EK rendeletének legtöbb rendelkezését 2005. október 21. óta kell alkalmazni. Ennek kapcsán érdemes megjegyezni, hogy e rendelet a nem vitatott követelések vonatkozásában sem írja felül a Tanács 44/2001/EK rendeletét, ugyanis az európai végrehajtható okirat kibocsátása iránti kérelem a hatályba lépés után is csak lehetőség a hitelező számára. A végrehajtást kérő ma is dönthet úgy, hogy a nem vitatott követelésekre vonatkozó különleges szabályok helyett a Tanács 44/2001/EK rendelete rendszerét, az abban foglalt exequatur-eljárást veszi igénybe.

Az Európai Parlament és a Tanács 805/2004/EK rendelete tehát nagy előrelépést jelent a bírósági határozatok, bírósági egyezségek és a pénzkövetelésről szóló közokiratok Európai Unión belüli szabad áramlása terén. A rendelet jelentősége azonban tényleges tartalmán messze túlmutat, ugyanis azért,

25 A rendelet angol nyelvű változata a „judgement” azaz ítélet kifejezést használja, azonban 4. cikkelyében foglalt fogalom-meghatározás szerint itt nem a határozat elnevezésének van jelentősége, ide tartozhat bármilyen bírósági végzés, fizetési meghagyás, döntés vagy akár eljárási költséget megállapító rendelkezés is.

26 A rendelet egyébként nem kötelezi a tagállamokat arra, hogy nemzeti jogszabályaikat hozzáigazítsák a rendeletben foglalt minimum követelményekhez.

27 A kivételeket a 24. és a 25. cikkely tartalmazza.

hogy a nem vitatott pénzkövetelésekre vonatkozóan megalkotta az európai végrehajtható okirat intézményét, ezzel egyben megalkotta az európai végrehajtható okirat prototípusát is, amelynek alkalmazása a későbbiek folyamán egyéb követelésekre is kiterjeszhető.

Az európai végrehajtható okirat intézménye a hitelezők jogvédelmének biztosítása oldaláról is igen nagy jelentőséggel bír.

- Az exequatur-eljárás kiiktatása időt és költséget takarít meg a hitelező számára.
- Az Unió egységes belső piacán fokozatosan növekszik a határokon átnyúló jogviták száma, emiatt egyre nagyobb számú uniós polgár és vállalkozás számára kell ezen a téren is megfelelő jogvédelmet biztosítani.
- A határokon átvitelő jogviták számának növekedése – az exequatur-eljárás fenntartása mellett – idővel akár a bíróságok tehernövekedését, az eljárások lassulását is eredményezheti, amely szintén a hitelezői érdekek ellen hat.
- Az Unión belül az áruk, a személyek, a szolgáltatások és a tőke szabad mozgása tágabb teret biztosít a rosszhiszemű kötelezettek (adósok) számára a végrehajtási eljárás alóli kibúvársra. Az európai végrehajtható okirat intézménye a hitelezőket az ilyen esetekkel szemben is fokozott védelemben részesíti – megnehezítve az adós számára a vagyon kimentését, a fedezet elvonását.

1.7. Az európai fizetési meghagyásos eljárás és a kis értékű követelések európai eljárása

A határokon átvitelő polgári és kereskedelmi ügyek, az ilyen tárgyú határozatok végrehajtása terén is jelentős fejlemény kétféle új, a közösségi jog által szabályozott, önálló, szupranacionális polgári eljárás megjelenése. Az európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozásáról az Európai Parlament és a Tanács 2006. december 12. napján kelt 1896/2006/EK rendelete, míg a kis értékű követelések európai eljárásának bevezetéséről az Európai Parlament és a Tanács 2007. július 11. napján kelt 861/2007/EK rendelete rendelkezik. Ez a kétféle önálló (sui generis) európai polgári eljárás a határon átnyúló ügyekben vehető igénybe követelések érvényesítésére.

A bírósági végrehajtás szempontjából a fenti rendeletek jelentősége abban áll, hogy az itt szabályozott eljárásokban megszülető érdemi határozatok bármely tagállamban végrehajthatónak minősülnek. A származási tagállamban végrehajthatóvá vált európai fizetési meghagyást a többi tagállamban végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás és az elismerés kifogásolásának bármilyen lehetősége nélkül el kell ismerni és végre kell hajtani. (1896/2006/EK rendelet, 19. cikk) A valamely tagállamban a kis értékű követelések európai eljárásában hozott ítéletet a többi tagállamban végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás és az elismerés kifogásolásának bármilyen lehetősége nélkül el kell ismerni és végre kell hajtani. (861/2007/EK rendelet, 20. cikk.)

1.8. A bírósági végrehajtást érintő tervezetek az Európai Unióban

Amint arra korábban utaltunk, az Európai Unióban az ezredforduló óta feltűnően aktív jogalkotási tevékenység zajlik a polgári eljárásjog területén, az EU szupranacionális szervei egyre szélesebb területekre terjesztik ki a közösségi jog hatókörét. A legújabb tendenciák azt mutatják, hogy a végrehajtási eljárás terén is újabb közösségi intézkedések, jogforrások láthatnak napvilágot a jövőben. Ezek érdekessége, hogy a korábbiaktól eltérően már nem csupán a végrehajtás elrendelésével, hanem részben a végrehajtás foganatosításának kérdéseivel is foglalkozhatnak majd. Ilyen intézkedések, jogforrások alapját teremtheti meg a bankszámlák letiltása tárgyában 2006. október 24-én kiadott, valamint az adósok vagyonának átláthatóságáról 2008. március 6-án kiadott Zöld könyv.

2. Az integrálódó európai polgári eljárásjog dilemmái

Az elmúlt években egyre szélesebb területeken születnek közösségi jogszabályok az Európai Unióban. Feltűnően aktív közösségi jogalkotó tevékenység folyik a polgári eljárásjog területén is, egyre több szupranacionális norma rendez polgári eljárásjogi kérdéseket. A közösségi jogszabályok térnyerése azonban számos speciális kérdést vet fel, ezek közül az alábbiakban csak példálózó jelleggel vetek fel néhányat.²⁸

- a) A közösségi jog közvetlen hatálya nyomán a közösségi szabályok egyértelműen beépülnek a nemzeti jogrendszerbe. Így a tagállamok jogrendszere kétszintűvé vált: minden egyes ország jogrendszerében megkülönböztethetjük az európai és nemzeti szintet.²⁹ Egy-egy tagállam jogrendszere így jelenleg vertikálisan két nagy szerkezeti egységre tagolódik. A nemzeti szint teljes, hézagmentes szabályozásra törekszik. Az európai szint részleges, célhoz kötött szabályozást tartalmaz, ahol a közösségi aspektus generálja a normaalkotást, így szabályok nem minden területen, hanem alapvetően a közösségi célokhoz kapcsolódóan születnek.³⁰
- b) A közösségi jog normái természetesen nem önmagukban léteznek és működnek, hanem funkcionális interakció áll fenn az európai normák és a jogrendszer többi normája között. Nem ritka, hogy a közösségi szabály nem is értelmezhető a nemzeti jogszabály nélkül.
- c) Az egyes normák tartalmának feltárásához a *jogértelmezés hagyományos módszereinek alkalmazása* során az egyes jogrendszereken belül az európai és a nemzeti szintet egységesen kell kezelnünk. Így a nyelvtani, a logikai és különösen a rendszertani és a történeti jogértelmezésnél a nemzeti és az európai normákat egymással összefüggésben kell értelmezni. Így viszont a jogértelmezés módszereivel ugyanannak a normának eltérő tartalma lehet az egyes jogrendszerekben, hiszen az elvileg egységes közösségi jogot a gyakorlatilag különböző nemzeti jogok szabályaival összevetve kell értelmeznünk.
- d) A jogharmonizáció, illetve a jogegységesítés terén, valamint a közvetlenül alkalmazandó közösségi jog alkalmazása körében szintén problémát jelent a *nyelvi sokszínűség és az eltérő jogi kultúrák disszonanciája*. Álláspontom szerint a jelenleg alkalmazott módszerrel az európai jogegységesítés nem vezethet elfogadható eredményre. Az egyes jogi szakkifejezések lefordítása 23 különböző nyelvre nem eredményezhet egységes jogrendet, a jogegységesítést megalapozó jogösszehasonlító kutatások, vizsgálatok nélkül igazán értékes eredmény nem várható.
- e) Problémákat vethet fel az *igényérvényesítés fórumrendszere*. A nemzeti jogszabályokon alapuló igényeket kivétel nélkül, míg a közösségi jogon alapuló igényeket elsősorban a tagállami bíróságok előtt érvényesíthetik a jogosultak.³¹ Ha tehát egy jogalany az Európai Unióban valamely igényt akar bírósági úton érvényesíteni, ezt alapvetően a tagállami bíróságok előtt teheti meg. Márpedig ez 27 különböző államot, ugyanannyi eltérő eljárás rendet, jogi kultúrát, különböző hatékonysággal működő igazságszolgáltatási rezsimeket, 23 különböző hivatalos nyelvet és 60 000 bírót jelent.
- f) Az elmúlt években az Európai Unió jogalkotó szervei a polgári eljárásjog területén is egyre több szupranacionális jogszabályt alkotnak. Az Amszterdami Szerződés a polgári ügyekben történő igazságügyi együttműködés terén is megteremtette az Európai Közösségek elsődleges szabályozási jogkörét. Azóta ezen a területen lázas jogalkotó munka folyik az Európai Unió szupranacionális

28 Bővebben ld. KAPA, Mátyás: Realization of law in the European Union. In: Studia Iuridica Caroliensia 3. Budapest, 2008., 89–94. old.

29 Érdemes megemlíteni, hogy az európai szint szabályai nem feltétlenül azonosak az egyes tagállamokban, mert például vannak olyan országok, amelyek az együttműködés bizonyos formáiban nem vesznek részt (ld. pl. monetáris unió, igazságügyi együttműködés polgári ügyekben).

30 A jogalkotási hatásköröknek az Európai Unió és a tagállamok közötti megosztásának problémájára ld. KENDE, Tamás – SZÚCS, Tamás – JENEY, Petra (szerk.): Európai közjog és politika. Budapest, 2007., 744–795. old.

31 KIRÁLY, Miklós (szerk.): Az Európai Közösség kereskedelmi joga. Budapest, 2004., 31. old., OSZTOVITS, András: A jogérvényesítés nehézségei az Európai Unióban. In: Az igazságszolgáltatási kihívásai a XXI. században. Budapest, 2007., 288. old.

szerveiben, a jogalkalmazás és a jogtudomány pedig egyre reménytelenebbül próbálja követni az új szabályokat. De vajon megfelelőek-e ezek a szabályok, vajon jó módszerekkel alkotják-e őket, és vajon helyes választ adnak-e a felmerült kihívásokra? Meggyőződésem, hogy ezekre a kérdésekre nem adhatunk nyugodt lelkiismerettel igenlő választ. Ehelyütt csak röviden szeretnék utalni a legújabb, polgári eljárásjogi tárgyban született közösségi jogforrás, a 861/2007/EK rendelet által felvetett nem csekély dilemmákra. Ilyen például az, hogy mit is jelenthet „a kereset nyilvánvaló alaptalansága” vagy „az ítélet semmissége”. Ezek a kategóriák ugyanis számos tagállam jogrend-szerében ismeretlenek vagy azoktól teljesen idegen (pl. Magyarország, Németország).³²

3. A 44/2001/EK rendelet és a 805/2004/EK rendelet értelmezésének és alkalmazásának problémái

A fenti 2. pontban röviden vázolt problémák természetesen a 44/2001/EK rendelet és a 805/2004/EK rendelet értelmezése és alkalmazása során is felmerülnek. Ezekkel a nehézségekkel a jelen kötetet összeállító – román és magyar kutatókból álló – munkacsoport is szembesült. Az alábbiakban röviden bemutatunk néhány olyan problémát, amellyel a jelen kommentár megírása közben találkoztunk. Reméljük, hogy ezáltal is segíteni tudjuk a kommentárt forgató olvasóközönség munkáját.

3.1. Terminológiai problémák

Az Európai Unió egyes tagállamaiban közvetlenül alkalmazandó közösségi jogforrások körében talán a legelső szembeötlő problémát egyes jogi fogalmak használata jelenti. Különbőség van ugyanis egy-egy fogalomnak az egyes tagállamokban elfogadott tartalma között, illetve nem ritkán feszültség tapasztalható az adott fogalom tagállami és közösségi tartalma között is.

3.1.1. Példaként elmlíthetjük a *rendes jogorvoslat* fogalmát, amelyet a 44/2001/EK rendelet 37. és 46. cikke egyaránt használ. A román jogirodalom szerint a rendes jogorvoslatok azok az eljárási eszközök, amelyeket bármelyik fél, bármely indokra hivatkozva benyújthat. A rendes jogorvoslatok elvi alapja, hogy azokkal megszorító feltételek nélkül, szabadon élni lehessen. A rendkívüli jogorvoslatok ellenben csak törvény által rögzített, szigorú feltételek teljesülése esetén vehetők igénybe. A magyar jogirodalom a fentiekől némileg eltérően különbözteti meg a rendes és a rendkívüli jogorvoslatokat. Eszerint rendes jogorvoslat az, amelyik még jogerőre nem emelkedett határozatot támad, míg rendkívüli jogorvoslat, amely már jogerőre emelkedett határozat ellen irányul. A nem jogerős határozatok ellen általában, a már jogerőre emelkedett határozatok ellen csak kivételesen van helye jogorvoslatnak. A magyar Pp-ben szabályozott jogorvoslatok közül rendes jogorvoslat az ellentmondás, a fellebbezés és a csatlakozó fellebbezés, rendkívüli jogorvoslat a perújítás, a felülvizsgálati kérelem és a csatlakozó felülvizsgálati kérelem, vegyes jellegű a határozat kijavítása és kiegészítése iránti kérelem.³³

A jogorvoslatok rendes és rendkívüli fajtáit megkülönböztető csoportosítás közösségi fogalma eltér mindkét fent említett definíciótól. Az Európai Bíróság a Brüsszeli Egyezményhez kapcsolódóan meghozott, de a 44/2001/EK rendelet elfogadása után is irányadó ítélete³⁴ szerint rendes jogorvoslatnak azt kell tekinteni, amelynek benyújtására a határozatot hozó államban a határozat meghozatala nyomán megnyíló, meghatározott törvényi határidő áll rendelkezésre, és amennyek eredményeként a határozat hatályon kívül helyezésére vagy megváltoztatására kerülhet sor. Ennek nyomán viszont – a fellebbezés mellett – a magyar jogirodalomban rendkívüli jogorvoslatként ismert felülvizsgálati kérelem is rendes jogorvoslatnak tekintendő a rendelet alkalmazása során.

³² Vö. VARGA, István: Úton az egészséges európai peres eljárás felé? In: Európai Jog 2008/5., 12–13. old.

³³ Vö. KAPA, Máttyás – SZABÓ, Imre – UDVÁRY, Sándor: A Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény magyarázata. II. kötet. Budapest, 2006., 920–921. old.

³⁴ Industrial Diamond Supplies kontra Luigi Riva ügy, 43/77. sz. (EBHT 1977., 2175. old.)

3.1.2. Meglehetősen kaotikus a *végrehajtási jogcím*, a *végrehajtható okirat* és a *végrehajtás alapjául szolgáló okirat* kifejezések használata. A 805/2004/EK rendelet a nem vitatott követelésekre nézve eltérli a végrehajthatóvá nyilvánítási eljárást az Európai Unió tagállamaiban, és ennek kapcsán új jogintézményt vezet be. Amíg erre az új jogintézményre a 805/2004/EK rendelet legtöbb idegen nyelvű szövegváltozata az „európai végrehajtási jogcím” kifejezést használja, addig a magyar nyelvű fordításban „európai végrehajtható okirat” szerepel.

A román jogban a végrehajtási jogcím az a bírósági határozat illetve egyéb okirat, amely az adós kötelezését tartalmazza. Itt a végrehajtás megindításának előfeltétele, hogy a végrehajtási jogcímet végrehajtási záradékkal lássák el (ez a végrehajthatóságot tanúsítja), illetve, hogy a bíróság a végrehajtást végzéssel hagyja jóvá. Magyarországon nem használatos a végrehajtási jogcím kifejezés, a magyar jogban a végrehajtási jogcím helyett a végrehajtás alapjául szolgáló okirat ismert. Itt a végrehajtási eljárás a végrehajtás elrendelésével indul, a végrehajtást a bíróság végrehajtható okirat (pl. végrehajtási lap, végrehajtási záradék, stb.) kiállításával rendeli el.

Ebben az összefüggésben az „európai végrehajtási jogcím” sokkal szerencsésebb kifejezés, mint az „európai végrehajtható okirat”. Amennyiben ugyanis a nem vitatott követelést tartalmazó határozatot (okiratot) a 805/2004/EK rendelet alapján megfelelő tanúsítvánnyal látják el, ez valójában annyit tesz, hogy az adott határozat (okirat) az igazságügyi együttműködésben részt vevő tagállamokban a belföldi határozatokkal (okiratokkal) azonos módon hajtható végre. Ezáltal tehát további intézkedés nélkül végrehajtás alapjául szolgáló okirattá, azaz végrehajtási jogcímmé lesz, de ennél nem válik többé. Ez azt is jelenti, hogy pl. Magyarországon még az ilyen határozat (okirat) alapján végrehajtható okiratot (pl. végrehajtási lapot) kell kibocsátani a végrehajtás elrendelése körében. Így viszont az európai végrehajtható okirat és magyar végrehajtható okirat lényegének és különbözőségének megértése meglehetősen nehézé válik.

3.1.3. Szintén részben terminológiai, ugyanakkor részben strukturális kérdések merülnek fel a *határozatok fajtái és joghatásai*, illetve a határozatok ellen igénybe vehető *jogorvoslatok* körében. Mindkét tárgyalt rendeletnek alapvető fogalma a „határozat”, a 44/2001/EK rendelet a 32. cikkében, míg a 805/2004/EK rendelet a 4. cikkében foglalkozik a fogalom meghatározásával. Ezek szerint határozat: egy tagállam bíróságának bármely határozata, a határozat megnevezésétől függetlenül, beleértve az ítéleteket, végzéseket, fizetési meghagyásokat vagy végrehajtási döntéseket, valamint a költségek vagy kiadások meghatározását a bíróság egy tisztviselője által.

A román polgári eljárásjogban a bírósági határozat alatt a bíróság rendelkezési aktusát értik. Tág értelemben véve a „határozat” kifejezés minden bírósági határozatot magában foglal függetlenül attól, hogy azzal a bíróság eldönti-e a jogvitát vagy sem. Ebben az értelemben a határozat fogalma magában foglalja mind a peres, mind pedig a nem peres eljárásban született határozatokat. Szűk értelemben azonban a bírósági határozat csak a peres ügyekben hozott határozatot jelenti, függetlenül, attól hogy a szóban forgó határozat lezárja-e az ügyet, vagy csupán a per során felmerülő valamely részletkérdésben dönt. A román jogalkotó különbséget tesz két típusú bírósági határozat között. Az első kategória azon határozatokat tartalmazza, amelyek alapfokon vagy valamely rendes vagy rendkívüli fellebbviteli szinten eldöntik a jogvitát. Az alapfokon született határozat az „ítélet” (sentință), a fellebbviteli bíróságokon született határozat a „döntés” (decizie). A második kategóriába azok a határozatok tartoznak, amelyeket a bíróság a per során hoz, és amelyek a „végzés” (încheiere) megnevezést kapták.³⁵ A bírósági határozatok sajátos típusát alkotják a „rendelkezők” (ordonanță). Fizetési meghagyásos eljárásokban, amennyiben a bíróság a kérelemnek helyt ad, rendelkezésben kötelezi az adóst a fizetésre (ld. 5/2001. kormányrendelet, illetve a kizárólag csak kereskedelmi szerződések esetén alkalmazható 119/2007. sürgősségi kormányrendelet).

A román jog szerint a határozatokat különböző jogorvoslatokkal lehet megtámadni. Ilyen jogorvoslatok a fellebbezés (apel), a felfolyamodás (recurs), a jogegységi felfolyamodás (recurs în interesul

35 DELEANU, Ion: *Tratat de procedură civilă*, vol. II, Editura Servo-Sat, Arad, 2004., 214. old.

legii), a felülvizsgálat (revizuire precum), valamint a semmisségi kérelem (contestație în anulare). Az első fokon megszületett határozatok általában fellebbezéssel támadhatók, ugyanakkor a törvényben felsorolt határozatok csak felfolyamodással. A fellebbezés eredményeként meghozott határozatok további jogorvoslatként felfolyamodással támadhatók. A határozatok jogereje és végrehajthatósága szerint léteznek nem végleges (ndefinitive), végleges (definitive), és visszavonhatatlan (irevocabile) határozatok. Minden olyan ítélet, amelyet fellebbezés útján meg lehet támadni, a nem végleges határozatok kategóriájába tartozik. A végleges határozat már nem támadható meg fellebbezéssel, csupán felfolyamodással. A visszavonhatatlan határozat már sem fellebbezéssel, sem felfolyamodással nem támadható.

A magyar polgári eljárásjogban a „határozat” kifejezés tág kategóriát ölel fel. Határozatok születhetnek perben vagy nemperes eljárásban egyaránt. A magyar polgári eljárásjog az alábbi – konkrét egyedi ügyben hozott – határozatok között tesz különbséget:

- ítéletek (a pert érdemében eldöntő határozatok).
- ítélet hatályú határozatok (fizetési meghagyás, bírósági meghagyás, a bíróság által jóváhagyott perbeli egyezség)
- végzések (a peres eljárás során az ügy érdemére nem tartozó minden kérdésben a bíróság végzést hoz, a nemperes eljárásokban az érdemi és a nem érdemi kérdésekben egyaránt végzés születik)
- végzés hatályú határozatok (a végzéssel azonos joghatású, de végzés formáját nem öltő határozatok, pl. rendreutasítás a tárgyaláson).

A magyar jog is különféle lehetőségeket ad a határozatok megtámadására. Rendes perorvoslat az ellentmondás, a fellebbezés és a csatlakozó fellebbezés, rendkívüli perorvoslat a perújítás, a felülvizsgálati kérelem és a csatlakozó felülvizsgálati kérelem, vegyes jellegű a határozat kijavítása és kiegészítése iránti kérelem. A magyar jog szerint a bírósági határozatok lehetséges joghatásai: az egyszerű kötőerő, az alaki jogerő, az anyagi jogerő és a végrehajthatóság.

A magyar szabályokat a rendeletekkel összevetve két dologra kell felhívni a figyelmet. Egyrészt a magyar polgári eljárásjogban ismert határozatfajták közül a rendeletekben nem került külön nevesítésre a bírósági meghagyás. Nyilvánvaló azonban, hogy a „határozat” kategóriába ez is beletartozik. Másrészt a fizetési meghagyásos eljárás Magyarországon a 2009. évi L. törvény értelmében 2010. június 1-től a közjegyző hatáskörébe tartozó nemperes eljárás lesz. Mindez a rendeletek alkalmazása szempontjából problémákat vethet fel, hiszen a rendeletekben szereplő meghatározásnak a magyar fizetési meghagyás már nem felel majd meg, mert azt nem a bíróság bocsátja ki, hanem a közjegyző. Ennek a problémának az áthidalását az jelentheti, ha a rendeletek kiegészülnek a magyar specialitásokkal. Ellenkező esetben a rendeletek szempontjából a közjegyző által kibocsátott magyar fizetési meghagyás nem határozatként, hanem közokiratként kezelendő majd.

3.2. Logikai és rendszertani dilemmák

A szupranacionális rendeletek kapcsán a következő feltűnő dilemmák abból adódnak, hogy a közösségi és a nemzeti jogszabályok együtt alkotnak alkalmazandó normarendszert. Sok esetben maga a közösségi norma tartalmaz utaló szabályt, amely alapján egyes kérdésekre a nemzeti jog szabályait kell alkalmazni,³⁶ míg máskor a közösségi norma alkalmazása során kifejezett utalószabály nélkül is segítségül kell hívni a nemzeti jog szabályait. Ennek kapcsán sajátos jogalkalmazói feladatként jelenik meg a közösségi és a tagállami jog szabályainak egymásra tekintettel történő értelmezése.

3.2.1. Annak érdekében, hogy egy-egy közösségi norma valamennyi tagállamban megfelelően alkalmazható legyen, az adott szabályt gyakran az absztrakció igen magas szintjén kell megfogalmazni. Ilyenkor azonban önálló feladatként jelentkezik, hogy beazonosítsuk: *melyik nemzeti jogintézmény tartozik az adott közösségi norma hatókörébe.* Itt tulajdonképpen a tág értelemben vett szubszumpció egy sajátos megnyilvánulásával találkozhatunk: a szubszumálást a különböző szintű normák között kell elvégeznünk. A jogalkalmazás közbenső lépéseként ugyanis össze kell vetnünk a közösségi jogi tényállást

³⁶ Ld. pl. 44/2001/EK rendelet 40., 42., 44., 47. cikk, illetve 805/2004/EK rendlet 3., 10., 20. cikk.

és a nemzeti jogi tényállást, a nemzeti jogi tényállást kell a közösségi tényállásnak alárendelni, alárendezni. Erre példa a 805/2004/EK rendelet 3. cikk (1) bekezdése, amely a nem vitatott követelések körét határozza meg. Ez a szabály rendkívül fontos, mert a rendelet itt határozza meg azon követelések körét, amelyek a végrehajthatóság kérdésében lefolytatott előzetes eljárás („*exequatur*”-eljárás) mellőzésével hajthatók végre az Európai Unió tagállamaiban. A rendelet 3. cikk (1) bekezdése szerint a követelést akkor kell nem vitatottnak tekinteni, ha:

- a) annak fennállását az adós a bírósági eljárás során kifejezett elismeréssel, illetve bíróság által jóváhagyott vagy az eljárás során a bíróság előtt kötött egyezséggel elfogadta;
- b) a bírósági eljárás során a származási tagállam joga szerinti eljárási szabályokkal összhangban az adós a követeléssel szemben nem emelt kifogást;
- c) miután a bírósági eljárás során korábban a követeléssel szemben kifogást emelt, ezt követően az adós nem jelent meg, illetve nem képviseltette magát a bírósági tárgyaláson, feltéve hogy a származási tagállam joga szerint az ilyen magatartás a követelés vagy a hitelező által állított tények hallgatólagos elismerésének minősül;
- d) az adós azt közokiratban kifejezetten elismerte.

A nem vitatott követelések körét ezután nyilván tagállamonként, a nemzeti jogszabályok segítségével tudjuk meghatározni.

A magyar perjog szerint az alperes a követelés fennállását a per során kifejezett nyilatkozattal bármikor elismerheti, ez rendszerint az ítélet indokolásából derül ki. Lehetőség van a bíróság előtti egyezségkötésre is (a pont). Az utóbbi körbe tartozik a magyar polgári perrendtartás 127. § (2) bekezdésében szabályozott eset, amely lehetőséget biztosít a félnek, hogy a kereset megindítása előtt egyezségi kísérletre idézést kérjen a perre hatáskörrel és illetékességgel bíró helyi bíróság előtt. A bíróságnak is módja van arra, hogy a felek jogvitáját, vagy a vitás kérdések egy részét egyezséggel kísérletje meg rendezni. A közvetítő eljárás során kötött egyezséget végzésével szintén a bíróság hagyhatja jóvá – amennyiben az a jogszabályoknak megfelel. A bíróság által jóváhagyott egyezség a bírói ítélettel egyenértékű hatályal bír.³⁷

Az adós passzív magatartása alapján nem vitatottnak minősülő követelés (b pont) magyar példája lehet a fizetési meghagyásos eljárás – feltéve, hogy a kötelezett ellentmondással nem élt. Kiemelendő továbbá, hogy a magyar polgári eljárásjog fizetési meghagyást ingó dolog kiadására irányuló követelés esetén is lehetővé tesz – európai végrehajtható okiratként azonban csak pénz fizetésére irányuló követelést rendező meghagyás esetén van mód. Nem tekinthető a követeléssel szembeni kifogásnak, ha a kötelezett a követelés összegét teljes egészében elismeri, és csak fizetési halasztást, vagy részletfizetésre kér engedélyt, illetve ha a fizetési meghagyás kijavítását kéri. A b) pont másik tipikus alkalmazási körét jelentheti az úgynevezett bírósági meghagyás. Bírósági meghagyás kibocsátására a felperes kérelmére kerülhet sor akkor, ha az alperes az első tárgyalást elmulasztja és védekezést nem terjeszt elő. A bírósági meghagyásban pusztán a mulasztás ténye miatt a bíróság a kereseti kérelemnek megfelelően marasztalja az alperest. A bírósági meghagyás ellen ellentmondással lehet élni. A bírósági meghagyás akkor tartozik a b) pont hatálya alá, ha az első tárgyalást elmulasztó fél nem élt a meghagyás ellen ellentmondással.

Ha a bírósági meghagyás ellen az alperes ellentmondással él, a bíróság új tárgyalást tűz ki. Ha az alperes ezt az új tárgyalást is elmulasztja, akkor a bíróság a meghagyást hatályában fenntartja. Ez az eset azonban már nem a 3. cikk b), hanem a c) pontja alá tartozik.³⁸

A 3. cikk (1) bekezdés d) pontjának esete a magyar Ptk. 242. § által szabályozott, közjegyzői okiratba foglalt tartozáselismerés.

Összegezve a rendelet 3. cikk (1) bekezdése alá tartozó magyar okiratok: az elismerésen alapuló ítéletben, a jogerős végzéssel jóváhagyott perbeli egyezségben, a jogerős fizetési meghagyásban, jogerős bírósági meghagyásban, illetve a közjegyzői okiratban foglalt pénzkövetelések.

37 Pp. 148. § (1)–(4) bek.

38 HARSÁGI Viktória: A nem vitatott követelések végrehajtása az Európai Igazságügyi Térségben. In: Európai Jog 2005/6., 26. old.

Romániában, a hatályos polgári perjogi szabályok szerint az alperes kifejezetten elismerheti a felperes követeléseinek egészét vagy egy részét, amely a 3. cikk a) pontjának a hatálya alá tartozó eset. Ha az alperes a követelések egy részét ismeri el, a bíróság a felperes kérelmére, az elismerés mértékében részleges határozatot bocsáthat ki, a fellebbezés lehetősége nélkül. A részleges határozat szintén az a) pont hatálya alá tartozik. Az az alperes, aki az első tárgyalási napon elismeri a felperes követeléseit, és akit előzetesen nem helyeztek késelelembe, nem kötelezhető a költségek viselésére.

Az adós passzív magatartása viszont, ha nem jelenik meg az igazságszolgáltatás előtt, vagy nem válaszol a meghallgatás keretében feltett kérdésekre, vagy nem jelenik meg a meghallgatáson, nem vált ki automatikus hatást ellene, a bíróság mérlegelheti, az eset körülményeitől függően, hogy elfogadja-e a felperes kérelmét vagy sem. Kivételt a kereskedelmi szerződésekből származó kötelezettségek késedelmes teljesítésének leküzdését szolgáló intézkedésekről szóló 119/2007. évi sürgősségi kormányrendelet által szabályozott eljárás jelent, amelynek keretében, ha az adós törvényes határidőben benyújtott válasziratban nem vitatja a követelést, akkor elveszíti a jogát, hogy az eljárás keretében a követelést vitathassa.

Amennyiben a kérelmet jóváhagyják, és az eljárás keretében az adós nem jelent meg, vagy ha meg is jelent, de nem fogalmazott meg kifogást a követeléssel szemben, akkor a követelés nem vitatottnak minősíthető. A 3. cikk c) pontjának nincs a román jogban megfelelője. Amennyiben az adós eredetileg vitatta a követelést, és később, az első fokon eljáró bíróság előtt lefolytatott eljárásban passzív magatartást tanúsított, a Romániában meghozott határozat vitatott követelésnek minősül. Érdemes még röviden kitérni a perorvoslat elmulasztásának kérdésére. A határozat hallgatólagos elismerését ugyanis az önkéntes teljesítés jelenti. A perorvoslat pusztá gyakorlásának elmulasztása a törvényes határidő alatt nem jelenti a követelés és a határozat elismerését, és így ha az adós az első fokon eljáró bíróság előtt vitatta a követelést, viszont nem él a rendelkezésére álló perorvoslattal, nem alakítja a peresített követelést nem vitatott követeléssé.

A 3. cikk d) pontja a román jog szerint minden aggály nélkül alkalmazható.

3.2.2. A közösségi jog és nemzeti jog együttes alkalmazásával összefüggésben érdekes kérdéseket vetnek fel a *végrehajthatóvá nyilvánítás tárgyában hozott határozat elleni jogorvoslat* szabályai. Ezek közül az első jogorvoslat lehetőségét alapvetően a 44/2001/EK rendelet 43. cikke szabályozza. Ez a cikk előírja, hogy a végrehajthatóság megállapítására irányuló kérelem tárgyában hozott határozat ellen bármely fél jogorvoslatot nyújthat be. A jogorvoslat elnevezését, fajtáját a tagállamok belső szabályai adják meg. A jogorvoslat lehetőségének rögzítésén túl a hivatkozott jogszabályhely ad néhány szabályt a jogorvoslati eljárásra. Ilyen szabály például az, hogy „a jogorvoslatot a peres eljárási szabályoknak megfelelően kell kezelni”. Ez utóbbi rendelkezést a jogirodalom³⁹ és a joggyakorlat is úgy értelmezi, hogy a normaszöveg a két fél meghallgatására, a kontradiktórus eljárásra helyezi a hangsúlyt. Ezt támasztja alá a rendelet angol, francia és német nyelvű változata is.

A román jogban a végrehajthatóság tárgyában hozott határozatot felfolyamodással lehet megtámadni. Romániában a felfolyamodás egy rendkívüli, bármely fél által igénybe vehető, reformatórus, nem devolutív jellegű perorvoslat, amely nem bír a végrehajtásra halasztó hatállyal.⁴⁰ A jogorvoslatot a peres eljárási szabályok szerint, kontradiktórus tárgyalás útján bírálják el.

Magyarországon a végrehajthatóság tárgyában született határozat elleni jogorvoslat a végrehajtási tanúsítvány, mint végzés elleni fellebbezés. A fellebbezés elbírálására a peres eljárás – vagyis a polgári perrendtartás – szabályai irányadók. A Pp. 257. § (1) bekezdése értelmében a végzés elleni fellebbezés tárgyában a másodfokú bíróság fősabály szerint tárgyaláson kívül határoz.

A magyar bírói gyakorlatban bizonytalanság tapasztalható abban a kérdésben, hogy pontosan mit jelent az a kötelezettség, hogy a perorvoslat elbírálása során a peres eljárás szabályai szerint, a kontradik-

39 KENGYEL, Miklós – HARSÁGI, Viktória: Európai polgári eljárásjog. Budapest, 2006., 450. old.

40 Claudia, ROȘU: Drept procesual civil. Partea specială, Editura C. H. Beck, București, 2008., 36. old.

ció érvényesítésével kell eljárni.⁴¹ Az eldöntendő kérdés az, hogy mit jelent pontosan a rendelet 43. cikk (3) bekezdésében előírt „peres eljárás szabályai szerint” kitétel, illetőleg a kontradikció követelménye. Kötelező-e ilyen esetben tárgyalást tartani?

A 44/2001/EK rendelet szerinti végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás első fokon egyoldalú, ex parte eljárás, az adós az eljárás ezen szakaszában nem fejtheti ki védekezését, a döntés meglepetésszerűen éri. Ehhez képest értelmezendők a másodfokú eljárással szemben támasztott követelmények. Itt a peres eljárás szabályai szerint, kontradiktórius módon kell eljárni, minden információt, iratot az adós rendelkezésére kell bocsátani, és lehetőséget kell adni arra, hogy kifejthesse védekezését. Az Európai Bíróság gyakorlata feltétlenül megkívánja az adós meghallgatását.⁴² Magyarországon a 43. cikkben szabályozott másodfokú eljárás a rendelettel összhangban, a peres eljárás szabályai szerint de tárgyaláson kívül zajlik. A rendelet által az adós számára biztosított jogosultságok tárgyaláson kívül is érvényesülhetnek, hiszen mind a Pp., mind a Vht. lehetőséget biztosít a felek meghallgatására.

3.2.3. A közösségi rendeletek maguk is kimondják, hogy a *végrehajtási eljárást* a végrehajtás szerinti tagállam joga szabályozza.

A *magyar jog* a bírósági végrehajtás szabályozásán belül különbséget tesz az általános végrehajtási eljárás, valamint a különleges végrehajtási eljárások között. Az *általános szabályok szerinti végrehajtási eljárás* a belföldi végrehajtható határozaton (okiraton) alapuló pénzkövetelés kielégítésére irányul. Ezzel szemben a *különleges végrehajtási eljárások* vagy meghatározott cselekmény végrehajtására, vagy kielégítés helyett csak követelés biztosítására, vagy külföldi határozat végrehajtására irányulnak.

Az általános végrehajtási eljárás alapvetően két fő szakaszra oszlik. Az első lépcső a végrehajtás elrendelése, a második a végrehajtás foganatosítása. A *végrehajtás elrendelése* során a bíróság jár el, itt az eljáró bíróság arról dönt, hogy helye van-e a végrehajtásnak, működésbe léphet-e a legális állami kényszer a követelés realizálása érdekében. A végrehajtás elrendelésére végrehajtható okirat (pl. végrehajtási lap, végrehajtási záradék, átutalási végzés, letiltó végzés) kibocsátásával kerül sor. A *végrehajtás foganatosításának* szakaszában a feladatok megoszlanak a bíróság és a bírósági végrehajtó között. A végrehajtás foganatosítása során – ha pénzkövetelést érvényesítenek ezen az úton – az adós (a) pénzügyi intézménynél kezelte vagyonát, (b) munkabérét, egyéb járandóságát, (c) ingóságait, végül (d) ingatlanát vonják végrehajtás alá. Ezeket a vagyontárgyakat először lefoglalják, majd – ha szükséges – értékesítik. Értékesítésre értelemszerűen csak az ingóságok és ingatlanok esetében kerülhet sor. Az értékesítés hagyományos árveréssel, elektronikus árveréssel, árverésen kívüli értékesítéssel történhet. Ha az értékesítés sikertelen a lefoglalt vagyontárgyat a végrehajtást kérő veheti át: lakóingatlan esetén a becsérték 70%-áért, egyéb ingatlan esetén a becsérték 50 %-áért, ingóság esetén a becsérték 25%-áért. A végrehajtási eljárás végén a lefoglalt vagyontárgyak értékét – a végrehajtás költségeinek levonását követően – a fennálló követelés erejéig a jogosult részére kifizetik. Ha az eljárásban egyidejűleg több végrehajtást kérő szerepel, és a befolyt összeg nem fedezi a végrehajtás során behajtani kívánt valamennyi követelést, akkor az egyes követeléseket a törvényben meghatározott, elsősorban a követelések jogcíme alapján összeállított sorrendben kell kielégíteni.

Romániában a végrehajtás megkezdéséhez szükséges a határozat végrehajtási záradékkal való el látása. Ez azt jelenti, hogy a végleges vagy visszavonhatatlan bírósági határozat hitelesített másolatára az alpfokú bíróság a törvény által megszabott esetekben záradékot vezet, hogy ezáltal az végrehajthatóvá váljék. A végrehajtás másik előzetes feltétele, hogy az igazságszolgáltatás hagyja jóvá (rendelje el) a végrehajtást. A végrehajtási kérelmet, amelyhez mellékelik a végrehajtható jogcímet (határozatot, okiratot), a bírósági végrehajtóhoz kell benyújtani. A végrehajtó azonnal köteles a bíróságtól kérelmezni

41 Lásd a Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság 2.Pkf.50.279/2006/2., 2.Pkf.50.872/2005/2., 2.Pkf.50.387/2006/2., 2.Pkf.50.388/2006/2., 1.Pkf.50.937/2007/2., 2.Pkf.51.430/2008/2. sz. végzéseit, illetve a Komárom-Esztergom Megyei Bíróság a peres eljárás szabályai szerint jár el, 2.Pf.21.015/2005/3., 2.Pkf.20.293/2008/7. sz. végzéseit. (a határozatokat Gécziné Bárdosi Eszter dolgozta fel.)

42 Firma P. kontra Firma K. ügy 178/83. sz. (EBHT 1984., 3033. old.)

a végrehajtás jóváhagyását (elrendelését), amelynek érdekében be kell nyújtania a végrehajtási kérelem és a végrehajtható jogcím másolatát. A végrehajtás jóváhagyásáról (elrendeléséről) a bíróság elnöke dönt, a felek idézése nélkül, végzéssel, nem szükséges nyilvános tárgyalás sem. A végrehajtást engedélyező végzés ellen nincs helye jogorvoslatnak. A végrehajtás engedélyezését elutasító végzés ellen kizárólag a hitelező élhet felfolyamodással, a közléstől számított 5 napon belül. A végrehajtás jóváhagyása után a bíróságon végrehajtási dossziét állítanak össze. A végrehajtó köteles minden végrehajtási okiratról egy példányt ehhez a dossziéhoz benyújtani az adott végrehajtási cselekménytől számított 48 órán belül.

Romániában a kényszervégrehajtásnak két formáját különböztetjük meg:⁴³

- a) A közvetlen végrehajtás, amely azt a végrehajtási típust jelöli, amikor a hitelező követelésének természetbeni végrehajtására törekszik. Ezt a következőképpen lehet megvalósítani:
 - aa) ingóságokra vezetett közvetlen végrehajtás, abban az esetben, ha a követelés tárgya egy meghatározott jószág átadása;
 - ab) ingatlanra vezetett közvetlen végrehajtás, abban az esetben, ha a követelés tárgya egy ingatlan átadása vagy a hitelező birtokba helyezése;
 - ac) valamely cselekmény megtételére vagy attól való tartózkodásra vonatkozó közvetlen végrehajtás.
- b) A közvetett végrehajtás, amely olyan végrehajtást jelent, amelyben a pénzbeli követelések behajtása érdekében az adós ingó- és ingatlan javait értékesítik, illetve azt az eljárást, amelynek keretében a végrehajtás az adós harmadik személyekkel szemben fennálló követeléseire is kiterjed. A közvetett végrehajtásnak is több formája létezik:
 - ba) pénzüsszegek zárolása, az értékpapírok és más immateriális ingó javak zárolása – amelyekkel harmadik személyek tartoznak az adósnak, vagy amelyekkel a későbbiek során fognak tartozni neki – a köztük fennálló jogviszonyokból eredően;
 - bb) az adós terményeinek lefoglalása, amelyeket még nem takarított be, de amelyek megfogantak;
 - bc) az adós ingóságainak lefoglalása annak érdekében, hogy azokat értékesítsék a követelés és a végrehajtási költségek fedezésének céljából. Az értékesítés árverés révén, közvetlen eladás útján, illetve más, a törvény által megengedett módon lehetséges.
 - bd) az ingatlanok lefoglalása, értékesítés végett, hogy ezáltal fedezzék a jogcímbe foglalt követelést.

3.3. Konklúzió

A fenti néhány példa is jól mutatja, hogy a közösségi jog továbbfejlesztése körében az eddigieknél komolyabb erőfeszítéseket kell tenni az Európai Unión belüli nyelvi sokszínűség és az eltérő jogi kultúrák disszonanciája miatt fellépő terminológiai problémák orvoslására, valamint a közösségi és a nemzeti szabályok logikai és rendszertani összecsiszolására. Máskülönben a 27 tagállamban egységesen működő „közös jog” homályos illúzió marad.

43 A kérdésre részletesebben ld. a 805/2004/EK rendelet 20. cikkéhez fűzött magyarázatot.